

spoorweg museum

048 **INTERRAIL**
Met Interrail was modern reizen door Europa reizen, het praat perfect bij de jeugdcultuur van de jaren zeventig. De Franse Guy Georgey ontwerpte een affiche voor een jong 1800 in 1970. De afbeelding die ambacht werd voor terug op Internationales, net als een ingaat. Op het kaartje officiële waren echter nog kaarten afgebrakt. In 1978 volgde een brochure van een rugzak en jaren later een Internationales kaart in de achtergrond.

047 **INTERRAIL**
Spending a month travelling through Europe with Interrail. This idea was a perfect fit for the youth culture of the 1970s. The French Guy Georgey designed the poster featuring a young man with a backpack. The image was an official work of the International Union of Railways, but the official Interrail cards were not yet issued. In 1978 a brochure followed with a backpack and years later an Interrail card in the background.

049 **YOUTH GALLERY**
The Youth Gallery is a collection of posters and brochures from the 1970s, designed by Guy Georgey. It features a variety of designs, including a young man with a backpack and a young woman with a backpack. The gallery is a great way to see the evolution of the Interrail brand and the youth culture of the 1970s.

Jaarverslag 2021

12 mei 2022

Inhoudsopgave

Bestuursverslag.....	2
Inleiding	2
Organisatie	3
Tentoonstelling	5
Vaste presentatie	6
Evenementen	8
Collecties	10
Steuntroepen.....	16
Groepsbezoek.....	17
Samenwerkingen	18
In de media	22
Waardering.....	24
Financiën en bedrijfsvoering.....	25
Intern	27
Vooruitblik.....	27
Verslag van de Raad van Toezicht	29
Balans per 31 december 2021	32
Staat van baten en lasten over 2021.....	33
Kasstroomoverzicht over 2021	35
Grondslagen voor het financieel jaarverslag	36
Toelichting op de balans per 31 december 2021	39
Toelichting op de staat van baten en lasten over 2021	44
Verschillenanalyse jaarrekening versus begroting 2021.....	48
Overige gegevens.....	49

Bestuursverslag

Inleiding

Voor u ligt het bestuursverslag 2021 van het Spoorwegmuseum. We hoopten in dit jaar de coronapandemie achter ons te laten en weer terug naar 'normaal' te kunnen. Niets bleek minder waar; we begonnen het jaar in een lockdown die pas in juni werd opgeheven. Niemand had rekening gehouden met zo'n lange sluitingsperiode. Het scenario herhaalde zich weer in december, de oplopende coronacijfers dwongen ons om op 19 december, vlak voor de voor ons zo belangrijke kerstvakantie, de deuren wederom te sluiten. Dit had vanzelfsprekend grote invloed op het Spoorwegmuseum.

Dit neemt niet weg dat we in het jaar 2021 een aantal ambities hebben weten te verwezenlijken. Toen we op 5 juni weer open mochten, konden de bezoekers direct genieten van de prachtige affichetoonstelling *Spoor van Verbeelding*. Belangrijk was ook de komst van de Hyperloop. In het Spoorwegmuseum is dit bruikleen als representant van de toekomst toegevoegd aan het Techlab waar de techniek achter de trein centraal staat.

Op 20 april opende in de voormalige dienstwoning van het museum de *Registratiefabriek*. Binnen dit project wordt de kerncollectie van het museum eerst geregistreerd, gedigitaliseerd en later ontsloten. Gelijktijdig met de opstart van de *Registratiefabriek* is het museum overgestapt naar een nieuw collectiemanagementsysteem, Atlantis. Eind 2021 is de software implementatie succesvol afgerond. In dit systeem is er volop ruimte voor de basisregistratie van de collectie alsook de registratie van andere museumpraktijken zoals het registreren van het bruikleenverkeer, conserverende en restauratiewerkzaamheden en verzekeringen. Op dit gebied maakt het museum belangrijke stappen.

Tegelijkertijd bleven de beperkende coronamaatregelen van kracht. Drukke evenementen zoals *Dagje uit met Thomas*, *Modeltrein Expo On traXS* en *Winter Station* gingen niet door. Wel kon *Techlab XL* doorgaan, dit techniekevenement werd van de zomer verplaatst naar de herfstvakantie. Het museum sloot af met een totaal van 179.184 bezoekers. Afgezet tegen de slechts 28 weken dat we in 2021 open waren, is dit een gemiddeld aantal van 6.179 bezoekers per week. In 2020 lag dit weekgemiddelde op 5.235. Eens te meer blijkt hieruit dat bezoekers ons trouw blijven en ons weten te vinden als we open zijn. Dat geeft vertrouwen voor de toekomst.

Het Spoorwegmuseum is blij met de eenmalige toekenning van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van € 864.000 in het kader van de coronaregeling 'Musea met een private collectie'. Deze steun mocht aangewend worden om de effecten in 2021 en 2022 op te vangen.

Onze dank gaat uit naar alle collega's, vrijwilligers, partners en relaties die ondanks deze moeilijke tijden met positieve energie betrokken bleven bij het Spoorwegmuseum. Onze speciale dank gaat uit naar onze vaste partners NS, ProRail en de VriendenLoterij die onverminderd achter ons staan. Onze waardering gaat ook uit naar het Kickstart Cultuurfonds, de gemeente Utrecht, de Vereniging Vrienden van het Spoorwegmuseum, het Mondriaan Fonds, het K.F. Hein Fonds, de Stichting Goede Doelen Nh1816 en het Ondernemersfonds Utrecht voor de extra steun die we in deze bijzondere tijd hebben ontvangen.

Alleen samen houden we het museum levend.

Nicole Kuppens

Directeur/bestuurder Spoorwegmuseum

Vaste partners:

ProRail

**VRIENDEN
LOTERIJ**
WIN MEER, BELEEF MEER

Met dank aan de extra bijdragen in deze bijzondere tijd van:

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

M
mondriaan
fonds

**KICKSTART
CULTUUR
FONDS**

≡kfheinfonds

Stichting Goede Doelen
Nh1816
Verzekeringen

**Ondernemers
fonds
Utrecht**

Organisatie

ANBI status

Het Spoorwegmuseum bezit de ANBI status en wordt daarmee aangemerkt als een algemeen nut beogende instelling. Qua bestuursmodel heeft de organisatie een Raad van Toezicht model, het Spoorwegmuseum past in dit kader de 'Governance Code Cultuur' toe. Deze code is een instrument voor goed bestuur en toezicht en omvat het gehele besturingsproces: beleid, uitvoering, toezicht en verantwoording.

Het Spoorwegmuseum is opgenomen in het museumregister, beheer en behoud van cultureel erfgoed waarbij het voor het afstoten van de collectie de Erfgoedwet en de LAMO volgt.

Statutair doel

Stichting Nederlands Spoorwegmuseum, met als vestigingsadres Maliebaanstation 16 te Utrecht, heeft als statutair doel "het in stand houden van een spoorwegmuseum door het bijeenbrengen, in eigendom of bruikleen verkrijgen, conserveren en exposeren van voorwerpen die uit een geschiedkundig oogpunt of anderszins van belang zijn voor de kennis van het spoor- en tramwegwezen en het openbaar vervoer in het algemeen en dat van Nederland in het bijzonder".

Missie

Het Spoorwegmuseum laat zien hoe de spoorwegen en de samenleving verbonden zijn. We beheren het erfgoed van spoorwegen in Nederland. Met onze verhalen voor het brede publiek duiden we de betekenis voor de technologische, economische en sociale ontwikkeling, in het verleden, het heden en de toekomst.

Visie

We staan als culturele organisatie midden in de samenleving. We zijn relevant en authentiek in de manier waarop we ons verhaal vertellen en onze collectie beheren. We zijn open en onderzoekend in alles wat we doen. We zijn gastvrij naar en inspirerend voor onze bezoekers. We verbinden onze activiteiten aan onze museale functie.

Kernwaarden

We willen een onuitwisbare indruk achterlaten bij onze bezoekers, onze medewerkers zijn hierin de sleutel. We maken voortdurend verbinding met onze omgeving omdat we alleen zo onze missie en visie kunnen realiseren en daarmee onze toekomst borgen. We geloven in partnerschap en samenwerking vanuit de overtuiging dat we samen verder komen.

Tentoonstelling

Spoor van Verbeelding

De tentoonstelling *Spoor van Verbeelding, 150 jaar Nederlandse spoorwegaffiches* stond al sinds februari 2021 in de startblokken. Pas op 5 juni konden de bezoekers zich onderdompelen in de spoorhistorie aan de hand van ruim 100 spoorwegaffiches. De veelal fraaie en kleurrijke affiches lieten niet alleen de geschiedenis van het reizen per spoor zien, maar ook de ontwikkeling van ontwerpstijlen.

De tentoonstelling werd feestelijk geopend met een speciale online-uitzending gepresenteerd door voormalig RTV Utrecht presentatrice Eva Brouwer. De tentoonstelling werd verlengd, de affiches waren tot en met 21 november 2021 te zien in het Spoorwegmuseum. Dank gaat uit naar bruikleengevers: Steendrukmuseum Valkenswaard, Design Museum Huis Dedel, Reclame Arsenaal, Zeeuws Archief en het Deutsches Plakat Museum/Museum Folkwang Essen.

Op 5 juni was het eindelijk zover, het museum en de tentoonstelling gingen open.

De lichtgevoelige affiches hingen in containers om ze niet te veel bloot te stellen aan daglicht

Gastconservator Arjan den Boer

De tentoonstelling werd samengesteld door verzamelaar en publicist Arjan den Boer, tevens een van de vaste rondleiders van het Spoorwegmuseum. De affiches kwamen uit de omvangrijke collectie van het museum zelf, uit de verzameling van de samensteller en van enkele musea en archieven in binnen- en buitenland. Sommige werden nooit eerder geëxposeerd of kwamen, gevoelig als de originele steendrukken zijn voor licht, sinds lange tijd weer uit de lades van het depot. Daaronder zijn ook zeldzame exemplaren van de Franse Art Deco-grootmeester A.M. Cassandre. Tegelijkertijd verscheen bij uitgeverij Thoth het rijk geïllustreerde boek '150 jaar Nederlandse spoorwegaffiches', geschreven door Arjan den Boer.

De Utrechtse treinreus Arjan den Boer hoekt in zijn privécollectie ook een groot aantal schitterende spoorwegaffiches. Hij verzamelde er 380 voor zijn 'halfstafboek'.

Kleurrijk boek vol met spoorwegaffiches

door Eric Boeske

UTRECHT • Nog voordat de tentoonstelling over 150 jaar Nederlandse spoorwegaffiches in het Spoorwegmuseum kan worden bereikt ligt het nauwelijks van de hand van de Utrechtse publicist Arjan den Boer al in de boekhandel.

In het ruim 300 pagina's tellende halfstafboek, zoals de schrijver het zelf noemt, komt de geschiede-

nis van de NS treftred samen dankzij de vormgeving in affiches.

Den Boer heeft voor het boek de afgelopen tien jaar 380 van deze affiches verzameld, daarvan zijn er veel van het Spoorwegmuseum maar ook van buiten Nederland. Dit boek heroverweert vorig jaar gestart om het boek samen te stellen en heb er sindsdien vrijwel fulltime aan gewerkt. Daarnaast ging zeker tien à vijftien jaar aan voorbereiding vooraf.

380
platen
verzamelde

De visuele rijkdom van de tijdgeest aan de hand van spoorwegaffiches roept nostalgische op, verwacht de schrijver. 'Zeker nu, in tijden van corona verlagen we maar reizen.'

Hij denkt dat het boek veel mensen aanspreekt. 'Iedereen vindt affiches immers mooi en ze zijn in een publiekverrekenbare stijl vervaardigd.' Van alle ruim honderd ontwerpers heeft Den Boer achterlaten het boek biografieën vervaardigd.

Daar zaten veel verpotten ontwerpers bij die ik heb kunnen achterhalen. Bijvoorbeeld via kunstenaarscherven. Het was een leuke speurtocht.'

De samensteller, die zijn huis ook vol heeft hangen met affiches, noemt zichzelf een treinstreker. 'Ik loop al sinds mijn derde in het Spoorwegmuseum en geef er al meer dan twintig jaar rondleidingen.' De exposities in het museum is direct na de herspenning te zien.

Telegraaf, 10 maart 2021

Atelier van Verbeelding

Bij de samenstelling van de tentoonstelling is speciale aandacht voor de kerndoelgroep van het museum, gezinnen met kinderen. De speurtocht verleidde kinderen goed te kijken naar de affiches en met een tiental tips konden ze in de Centrale zelf een affiche maken en deze ophangen in het museum.

In het Atelier van Verbeelding was alles te vinden om lekker creatief bezig te zijn.

Vaste presentatie

Hyperloop

Het Spoorwegmuseum wil niet alleen het verleden belichten, maar ook een blik op de toekomst van het railvervoer werpen. Dit doet het museum met een nieuwe presentatie rond de Hyperloop. Op 15 oktober 2021 werd de nieuwe opstelling rond de Hyperloop gepresenteerd.

Hyperloop in Spoormuseum

UTRECHT • In het Spoorwegmuseum is vanaf zaterdag de Hyperloop te zien. Deze vacuümtrein kan in een buis zonder luchtdruk snelheden halen van boven de 1000 kilometer per uur.

Een klimaatneutrale manier van transport en de toekomst van het spoor volgens wetenschappers. Supergeleidende magneten laten capsules zweven en zorgen voor de voortstuwing. Met de komst van deze Hyperloop vertelt het museum niet alleen meer verhalen over het verleden en heden van de spoorwegen maar ook een stukje toekomst, vindt woordvoerder Evertjan de Rooij. „Nu hebben we iets tastbaars in het museum.“

De Hyperloop wordt de trap opgedragen door medewerkers van het Spoorwegmuseum. FOTO MENNO BAUSCH

Telegraaf 15 oktober 2021

De trein van de toekomst? Een Hyperloop is sneller dan de trein, veiliger dan de auto en minder vervuילend dan vliegen.

Het idee achter de Hyperloop is dat een voertuig zich met hoge snelheid kan verplaatsen in een buis zonder luchtweerstand. Omdat de buis bijna compleet vacuüm wordt gemaakt en het transportmiddel geen wielen heeft maar op magneten zweeft, is er geen remmende wrijvingsweerstand en kunnen naar verwachting snelheden van boven de 1.000 km/u worden gehaald. Het idee van een vacuümtrein is al heel oud, maar kreeg een impuls door Elon Musk. Zijn bedrijf Space X kondigde in 2015 een internationale Hyperloop Competitie aan. Bedrijven en studenten werden uitgedaagd om een transportvoertuig ('pod') te bedenken voor de 1,28 kilometer lange testbaan in Californië.

De studenten van de TU Delft gingen de uitdaging aan. Zij bouwden een 1:2 prototype Hyperloop-pod die in 2017 de eerste Space X competitie won. Het concept van de Hyperloop zou een oplossing kunnen zijn in de zoektocht naar hogere snelheden en een meer duurzame manier van transport. Delft Hyperloop gaf de pod in langdurig bruikleen aan het Spoorwegmuseum waar hij onderdeel is van het Techlab waar de techniek achter de trein centraal staat.

Evenementen

Ook in het jaar 2021 stond het organiseren van evenementen onder druk. Voor het tweede opeenvolgende jaar gingen de *Modeltrein Expo On traXS*, *Dagje uit met Thomas* en *Winter Station* niet door. Het zomerevenement *Techlab XL* werd verplaatst naar de herfstvakantie en was het enige evenement wat door kon gaan.

Techlab XL

Dit evenement, dat in 2019 nog in de zomervakantie was geprogrammeerd, verhuisde in 2021 naar de herfstvakantie. Door de ruime opzet kon Techlab XL binnen de toen geldende coronaregels prima doorgang vinden. Dankzij een grote tent op het achterterrein, waar bezoekers bij een aantal werkstations al doende de techniek achter de trein kunnen ontdekken, had iedereen genoeg ruimte om 1,5 meter afstand te bewaren. Mede dankzij Techlab XL mocht het Spoorwegmuseum in de herfstvakantie een bezoekersaantal van 27.500 noteren.

Het populairste onderdeel van Techlab XL: trein trekken

Rail Rookies Clubdag

Moest de jaarlijkse clubdag voor kidsclub de Rail Rookies in 2020 nog online plaatsvinden, in 2021 konden alle kinderen weer fysiek naar het museum komen voor een leuke dag vol activiteiten. Op 7 november ontving het museum 286 Rail Rookies met hun ouders en broertjes en zusjes voor de Rail Rookies Clubdag. De kinderen konden zich uitleven met o.a. een speurtocht, fysieke activiteiten zoals treinen trekken en wassen, knutselworkshops, spelletjes en proefjes. Speciale dank hiervoor gaat uit naar Railclub Utrecht voor het verzorgen van de modelbouwworkshop.

Bij EduTRAINER Arnold kunnen Rail Rookies raden wat voor vreemd object hij in zijn handen heeft.

Spoorwegmuseum online

Door de lange periode van sluiting was het van toenemende mate van belang dat het Spoorwegmuseum online zichtbaar bleef. In 2020 startte het museum daarom een aantal videoreeksen die in 2021 werden uitgebreid. Volgers van het museum konden hierdoor betrokken blijven bij het museum. Zo werden op Youtube, Instagram en Facebook filmpjes gedeeld over de collectie ('Verborgen schatten' en 'Ontdek het museum') en werd er een nieuwe reeks filmpjes gemaakt speciaal voor de jongere volgers. De acteurs en EduTRAINers van het museum beantwoorden in de rubriek 'Vraag maar Raak' prangende vragen van kinderen. Met de speciale Arend-updates houden we de geïnteresseerden op de hoogte van de vorderingen van stoomlocomotief De Arend die in de werkplaats van Museumstoomtram Hoorn-Medemblik groot onderhoud krijgt. Op Instagram deelt het museum Reels over de collectie rollend materieel. Op de website kunnen de jongste bezoekers op de speciale onlinethuispagina video's van experimenten bekijken en bouwpakketten en tekeningen downloaden.

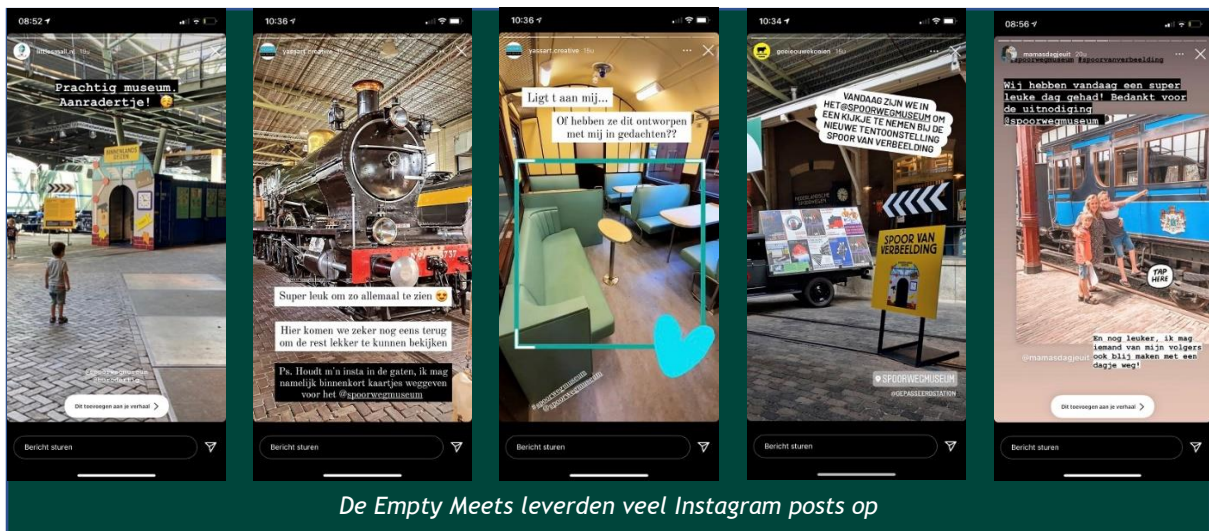
Stagiair Mediavormgeving Noah filmt een nieuwe Vraag maar Raak.

Stagiair Mediavormgeving Niels filmt een nieuwe Vraag maar Raak.

Empty meets

Rond tentoonstellingen en evenementen organiseert het museum zogenaamde *empty meets*: bijeenkomsten in een leeg museum. Voor de tentoonstelling *Spoor van Verbeelding* kregen (culturele) influencers een uitnodiging, ook voor Techlab XL organiseerde het museum een dergelijke influencers bijeenkomst. Met de vele foto's en filmpjes op hun Instagramaccounts bereikt het Spoorwegmuseum veel mensen die het museum, de tentoonstelling of het evenement nog niet kenden.

Collecties

Het jaar 2021 stond bij de afdeling Collecties voor een groot deel in het teken van het project *Registratiefabriek*. Het collectie waarderingstraject *Op de museale weegschaal*, dat in 2020 werd ingezet met behulp van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed, werd in 2021 afgerond. In 2021 is de *Registratiefabriek* in vol bedrijf gegaan.

Registratiefabriek

Binnen het project *Registratiefabriek* wordt met een tijdelijk team van negen personen de kerncollectie van het museum geregistreerd en gedigitaliseerd in het collectiemanagementsysteem Atlantis. De objecten worden voorzien van een beschrijving, digitaal bestand, op standplaats geregistreerd en veelal opnieuw verpakt. De digitale bestanden worden door de registratoren in de drie compacte fotostudio's gemaakt en ook wordt er gebruik gemaakt van de digitale bestanden uit voormalige digitaliseringsprojecten. Met de externe partij Picturae wordt de fotocollectie gedigitaliseerd.

Wat direct van belang is voor de werkzaamheden van de Registratiefabriek is het toekennen van standplaatsen aan objecten door middel van QR-code scanning. Groot verschil met vroegere collectiebeheerpraktijk is dat het standplaatsen van collectie hiermee sneller, foutlozer en daardoor consequenter gaat. Opruiming en herstructurering van de depots gebeurt ook binnen het Registratiefabriek project, met als resultaat overzichtelijke en opgeschoonde depotruimtes.

Objecten en standplaatsen hebben elk een unieke QR-code.

Deelcollectie Tweede Wereldoorlog

Het Spoorwegmuseum ontving in het kader van *75 jaar Vrijheid* een bijdrage van het Mondriaan Fonds, speciaal voor het registreren, digitaliseren en publiceren van de deelcollectie Tweede Wereldoorlog. Dit project, lopend in 2021 en 2022 met als titel *Beladen jaren in beeld*, omvat vooral foto's, maar ook andere belangwekkende documenten en literatuur. Het papieren archief verhuisde naar Het Utrechts Archief waar het wordt onderzocht, geconserveerd en toegankelijk gemaakt. De fotocollectie blijft bij het Spoorwegmuseum en wordt geregistreerd en gedigitaliseerd.

Het Tweede Wereldoorlog archief tijdens de overdracht aan Het Utrechts Archief.

Nominatie Museumtalent

Junior-conservator Lizanne Gille van het Spoorwegmuseum werd genomineerd voor de titel Museumtalent 2021. Uit 22 aanmeldingen koos de jury drie jonge professionals die meedingen naar de titel Museumtalent 2021. De andere genomineerden zijn Marieke Koppelmans van het Limburgs Museum en Setareh Noorani van Het Nieuwe Instituut. Alle drie de kandidaten onderscheiden zich door hun visie op het museumveld en hun innovatieve werkwijzen. Op 24 januari 2022 werd tijdens de nieuwjaarsbijeenkomst van de Museumvereniging bekendgemaakt dat Setareh Noorani de winnaar was. De Museumtalentprijs is een stimuleringsprijs voor jonge museumprofessionals, in 2017 ingesteld door de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

De drie genomineerden (v.l.n.r.): Lizanne Gille, Marieke Koppelmans, Setareh Noorani

Restauraties en collectiebeheer

Restauratie Mat '36 252

Er wordt hard gewerkt aan de restauratie van treinstel Mat'36 252. Deze trein uit 1938 staat al geruime tijd als geconserveerd casco in depot Blerick. Hier wordt door een enthousiast team vrijwilligers hard gewerkt aan het herstel van het volledige interieur, een enorme arbeidsintensieve klus. Hierbij moet er gedacht worden aan het terugplaatsen van alle houten panelen, sierlijsten, plafondplaten, banken en de cabines. Parallel aan deze activiteiten moeten alle relevante technische zaken aangebracht worden, bijvoorbeeld de complete verlichting. In het voorjaar is een tweede team in Utrecht gestart met het herstel van alle technische apparatenkasten die onder deze trein geplaatst moeten worden. De gehele hoogspanningsschakelinstallatie moet opnieuw worden opgebouwd. Revisie van de schakelaars wordt door enthousiaste vrijwilligers gedaan. Dit werk wordt in het fietsenrijtuig in het museum uitgevoerd en kan gevolgd worden door bezoekers van het museum. In 2023 zal de restauratie voltooid zijn, dan zal de Mat '36 te zien zijn in het museum in Utrecht.

In 2023 zal de restauratie voltooid zijn, dan zal de Mat '36 te zien zijn in het museum in Utrecht

Blauwe Engel

Ook andere treinen van het museum kregen aandacht waarbij er twee projecten afgerond werden. Van de DE I 41 (de Blauwe Engel) zijn de dieselmotoren gereviseerd en weer terug onder de trein gemonteerd. Tevens zijn de uitlaatpijpen vernieuwd. De trein heeft haar eerste stuk op eigen kracht weer gereden.

Blokkendoos

De Blokkendoos was dringend toe aan een grote onderhoudsbeurt, deze trein is in 1989 na een grote restauratie op de baan gekomen en moest na dertig jaar actieve dienst de werkplaats in. In deze situatie was de werkplaats de grote museumhal te Utrecht. De apparatenkasten waar de hoogspanningsschakelaars in gemonteerd zijn, zijn volledig gedemonteerd en de aanwezige componenten volledig gereviseerd. Ook de versleten bagagenetten zijn geheel opnieuw geknoopt van touw, de oude exemplaren waren nagenoeg vergaan. Alles is door de vrijwilligers in Utrecht uitgevoerd. Dit werk sloot aan op al eerder uitgevoerde projecten zoals het opnieuw laten schilderen van deze trein en een draaistelrevisie. Deze trein wordt medio 2022 weer zelfstandig rijdend op de baan verwacht.

Museumdepot Blerick

In het museumdepot in Blerick is in de eerste helft van het jaar de inventaris en de hal schoongemaakt. De eigenaar van het pand heeft daarop aansluitend het dak vernieuwd. In december is dit project succesvol afgerond. Hierna is het museum gestart met de herinrichting van het depot en wordt de inventaris teruggeplaatst. Een project dat nog doorloopt in 2022. Doel hierbij is de gehele ruimte goed en werkbaar in te richten, zowel qua opslag van collectie en reserveonderdelen.

De Arend

De Arend is voor groot onderhoud naar onze collega's van de Museumstoomtram Hoorn Medemblik gebracht. De verplichte 80-jarige nagelgatinspectie, een onderzoek waarbij er klinknagels uit de ketelwand worden verwijderd om het gat te kunnen onderzoeken op de mogelijke aanwezigheid van haarscheuren, wordt hier uitgevoerd. Een ingrijpende operatie, begin april 2022 wordt de Arend weer terug in Utrecht verwacht waar de locomotief dan weer zelfstandig rijdend te bewonderen is door de bezoekers.

Postrijtuig

Tot slot hebben de vrijwilligers het interieur van het postrijtuig volledig hersteld, door een lekkage was een gedeelte van de postsorteertafels zwaar beschadigd. Dat is keurig hersteld, tevens is het rijtuig schoongemaakt en in oude luister hersteld. Dit rijtuig is gereed voor de tentoonstelling *Expeditie Posttrein* die in 2022 op de agenda staat.

Aanwinsten 2021

Overdracht e-loc 1501

Het Spoorwegmuseum voegt e-loc 1501 toe aan de collectie. De locomotief, door de voormalige Engelse eigenaren 'Diana' gedoopt, werd in 1986 van de sloop gered door een groep Rotterdamse machinisten. Deze werkgroep Loc 1501 droeg de locomotief per 1 juni 2021 definitief over aan het Spoorwegmuseum. De 1501 maakt de serie E-locs van het museum compleet en is daarmee een waardevolle aanvulling voor de museumcollectie. De 1501 heeft een plek gekregen in de museumhal. De overdracht werd op 17 juni op bescheiden schaal gevierd.

Museumdirecteur Nicole Kuppens en oud-voorzitter van de Werkgroep Loc 1501 Harry Schneider vieren de overdracht met taart.

Bijzondere schenkingen

- Traditiegetrouw kreeg het museum weer een aantal interessante schenkingen van NS. Zo schonk het spoorbedrijf onder meer een aantal aanwijsborden die de reizigers tijdens de buitendienststelling van treinen moesten wijzen op de aangepaste dienstregeling en het vertrek van vervangend busvervoer.
- De railcatering verdween per 1 februari 2021 definitief uit de trein. Het Spoorwegmuseum voegde een railcatering uniform toe aan de collectie. Ook een aantal hedendaagse spoorweguniformen werden door NS aan het museum overgedragen.

Railcateraar Laila mocht namens NS Stations het laatste uniform overhandigen aan het Spoorwegmuseum.

- Daarnaast kreeg het museum alle mogelijke papieren bonnetjes en kaartjes van de fietsenstalling van station Hilversum. Dit was het laatste station van Nederland waar de papieren kaartjes eind 2021 vervangen werden door digitale varianten.

- Een schenking die sterk verband houdt met de coronacrisis kwam van de firma Bol piano's te Veenendaal. Het betreft een witte piano die op station Eindhoven stond, maar daar beschadigd raakte door de zogeheten 'Avondklok-rellen' in januari 2021.

De vernielde piano op station Eindhoven CS

- Het grootste deel van de nieuwe aanwinsten kwam uit schenkingen door particulieren. Niels Greif, vanaf jaren 70 tot begin 2000 vormgever bij NS en betrokken bij de vormgeving van het interieur en exterieur van alle treinen die in deze periode op de baan kwamen, schonk het museum al eerder een deel van zijn archief en ontwerpen. In 2021 schonk hij de resterende ontwerptekeningen aan het museum.

- Een andere bijzondere particuliere schenking betrof de collectie foto's en objecten van oud-postconductor en expediteur Georg Groenveld. Hij was als laatste treinexpediteur en inspecteur van het postvervoer in dienst van de PTT en begeleidde de allerlaatste rit van de posttrein op 16 mei 1997. Deze schenking vond plaats in het kader van de tentoonstelling Expeditie Posttrein die vanaf mei 2022 in het museum te zien zal zijn.

- Een andere waardevolle aanvulling op de collectie kwam van modelbouwer Arthur Wosniak. Hij schonk ca. 30 modeltreinen van Nederlandse locomotieven en treinstellen op schaal 0 en H0 aan het museum.

De collectie modellen van Arthur Wosniak is te zien in een vitrine in het museum.

- Een diorama van een scène betreffende de Deli-Spoorwegmaatschappij van Adri van Es was een welkome toevoeging aan de collectie Spoorwegen in voormalig Nederlands-Indië.

- Van particuliere schenkers ontving het museum daarnaast onder meer uniformen, petten, conducteurstassen, filmbeelden, foto's, uniformen van het NS Promotieteam en een prachtig affiche dat door NS in samenwerking met het bureau voor Toerisme werd uitgegeven ter gelegenheid van de olympiade 1928.

- RailPro (Voest Alpine) schonk aan het museum de welbekende stationskrantenbakken van de gratis kranten Spits en Metro. Tevens ontving het museum een modern dwergsein en remproefsein.

Steuntroepen

50 jaar vrienden Spoorwegmuseum

De Vereniging Vrienden van het Spoorwegmuseum bestond in 2020 50 jaar. Door alle coronaperikelen konden in de afgelopen periode veel van de geplande jubileumactiviteiten helaas geen doorgang vinden. Wel heeft de vereniging een (uitgestelde) jubileumvriendenrit georganiseerd in het najaar van 2021 met de legendarische Hondekoppen 766 en 386 van het museum. Dat trok veel bekijks van spoorwegenthousiastelingen. De vereniging telt eind 2021 circa 800 leden die via hun contributie bijdragen aan het behoud van het erfgoed van het Spoorwegmuseum.

Recente voorbeelden van ondersteuning van de vereniging zijn de revisie van de motoren van de DE1 en natuurlijk ook de restauratie van de iconische plan D RD. Momenteel wordt bezien of de vereniging ook kan bijdragen aan het afronden van de restauratie van treinstel Mat '36, zodat deze naar verwachting in 2023 in volle glorie voor het publiek in het museum is te zien.

De vereniging communiceert richting de aangesloten vrienden via een website, digitale maandelijkse nieuwsbrieven, twee keer per jaar een magazine, lezingen en social media. Daarmee wordt veel exposure gegenereerd.

De vereniging richt zich inmiddels ook op de doelgroep bedrijven. Er wordt geprobeerd om met name in de Utrechtse regio bedrijven te interesseren om als Bedrijfsvriend een verbintenis aan te gaan. Inmiddels zijn op dat vlak de eerste resultaten geboekt, de bedrijven ASR, Scildon en VolkerRail mogen zich inmiddels bedrijfsvriend van het Spoorwegmuseum noemen. Hiermee bevestigt de vereniging haar waarde en verbindende kracht voor het museum.

Vrijwilligers

Op zaterdag 16 oktober 2021 was het jaarlijkse vrijwilligersuitje voor de vrijwilligers van het Spoorwegmuseum. Het Spoorwegmuseum kent sinds 1989 een actieve vrijwilligersorganisatie met gemiddeld 120 vrijwilligers. Per jaar organiseert het museum drie activiteiten als waardering voor de vrijwilligers: een voorjaarsbijeenkomst (niet doorgegaan vanwege corona), het vrijwilligersuitje (in het najaar) en de oliebollenbijeenkomst (aan het einde van het jaar). Het vrijwilligersuitje was een prachtige gelegenheid om onze vrijwilligers te bedanken en bestond uit een treinreis met een van de historische museumtreinen met onderweg een tussenstop op een mooie locatie. De dag werd afgesloten met een barbecue verzorgd door BBQ Food Express, een lokale Utrechtse ondernemer, en werd mede mogelijk gemaakt door een bijdrage van het KF Heinfonds.

Rail Rookies

In 2021 werd een nieuw, op maat gemaakt, ledenadministratiesysteem voor kidsclub de Rail Rookies in gebruik genomen. Dit werd noodzakelijk omdat de kidsclub bleef groeien. Dit ging gepaard met een nieuwe opzet waarbij een jaarlijkse contributie geheven wordt. Na deze aanpassing noteerde de kidsclub per 31 december 659 leden. De leden van de Rail Rookies zijn belangrijke jonge ambassadeurs voor het Spoorwegmuseum.

Groepsbezoek

Zakelijke markt

De coronalockdowns hadden behoorlijke invloed op het groepsbezoek. Door het wegvallen van activiteiten zoals congressen, symposia en vergaderingen richtte het museum zich op andere mogelijkheden zoals film- en fotoshoots.

Het vermelden waard zijn ook de opnamen van een reclamespot voor Holland Casino in de Beneluxtrein, een reclamecampagne voor het rookfonds opgenomen in de Blauwe Roemeen en de Mat '64, de filmopname van een promotiefilm van de European Sleeper, de nachttrein die van Amsterdam/Brussel via Berlijn naar Praag rijdt. Bijzonder was ook de filmopname van een Operettevoorstelling van de Nationale Opera. Door corona kon deze niet worden opgevoerd, het alternatief was een verfilming in het mooie decor van het Maliebaanstation. Het RTL-programma *Editie NL* nam zijn nieuwjaarsafleveringen op tussen de treinen van het museum. Tenslotte waren de amateurkunstenaars van *Project Rembrandt* te gast voor de opnamen van een van de afleveringen die in 2022 zal worden uitgezonden.

We zien dat het Spoorwegmuseum in toenemende mate gevonden wordt door productiebedrijven voor een film, reclamespot of tv-opnames. Het mes snijdt hier aan twee kanten, naast de nodige omzet zorgt dit voor veel zichtbaarheid van het museum.

Schoolbezoek

Ook het schoolbezoek had te lijden onder de coronabeperkingen. De eerste maanden van het jaar was het museum gesloten waardoor we geen scholen konden ontvangen. Door de onzekerheden rond de coronamaatregelen, en het hoge aantal besmettingen onder leerlingen, bleven de schoolbezoeken ook in het najaar achter bij het gemiddelde. Op het moment dat scholen weer mogelijkheden hadden om op pad te gaan wisten ze ons goed te vinden.

De kunstenaars van Project Rembrandt bij de Oriënt Express

Samenwerkingen

Uitwijklocatie

Het Spoorwegmuseum fungeerde tijdens de lockdown als uitwijklocatie voor middelbare scholen. De Utrechtse scholen kampten met ruimtegebrek vanwege de 1,5 meter maatregelen. Op woensdag 10 maart kwamen de eerste scholieren van het St. Bonifatiuscollege naar het museum voor de toetsweek, gevolgd door de leerlingen van het St. Gregorius College. De leerlingen maakten toetsen in de wachtkamers van het Maliebaanstation, de Bedrijfsschool en de Expo. Het maken van proefwerken tussen de treinen haalde zelfs het Jeugdjournaal. De grote landelijke dagbladen, waaronder de Volkskrant, Algemeen Dagblad en Telegraaf schreven erover, soms zelfs paginagroot. In totaal ontving het museum 3.348 leerlingen.

Activeringsacties vaste partners

De vaste partners Stichting Goede Doelen Nh1816 en VriendenLoterij steunden het Spoorwegmuseum met een aantal heropeningsacties. Daarmee wisten ze hun achterban te activeren om het Spoorwegmuseum weer te bezoeken. De VriendenLoterij gaf hun VIP-kaarthouders de mogelijkheid gratis drie introducees mee te nemen. Stichting Goede Doelen Nh1816 lanceerde verschillende activeringsacties voor hun achterban om museumbezoek te stimuleren zoals een kortingsactie en kleurplaatactie gelinkt aan de tentoonstelling *Spoor van Verbeelding*.

Spoorwegmuseum stembureau

Telegraaf 16 maart 2021

Burgemeester Dijksma bracht haar stem uit in het Spoorwegmuseum.

Op 15, 16 en 17 maart was Wachtkamer 3de klasse stemlocatie voor de Tweede Kamerverkiezingen. In totaal brachten 4.225 Utrechters, verspreid over 3 dagen, hun stem uit in het Spoorwegmuseum. De bijzondere stemlocatie bracht veel media-aandacht met zich mee. De Telegraaf koos het Spoorwegmuseum als locatie voor een paginagrote foto over het museum als stembureau, de 5 Uur Show en RTL Nieuws kwamen voor een reportage. Burgemeester Sharon Dijksma koos voor het Spoorwegmuseum als locatie om haar stem uit te brengen.

Nationale Museumweek

Het thema van de Nationale Museumweek 2021 was *Vrijheid*. Vanwege de sluiting van de musea vond deze themawek geheel online plaats. Het Spoorwegmuseum deelde van 19 t/m 25 april dagelijks een filmpje rond het thema.

Sneltestpilot

De eerste maanden van het jaar bleef het Spoorwegmuseum vanwege de coronalockdown gesloten. Daar kwam in april voor korte tijd verandering in. In het weekend van 23 t/m 25 april kon het museum voor heel even zijn deuren openen voor een sneltestpilot. De pilot was onderdeel van het plan waarmee het Ministerie van OCW de inzet wilde onderzoeken van sneltesten in de culturele sector. In deze drie dagen bezochten 2.300 museumkaarthouders het Spoorwegmuseum. Het was erg fijn om even weer bezoekers te kunnen ontvangen.

Het personeel droeg tijdens de coronapandemie speciale bedrijfskleding.

Kunstuitleen Utrecht

De affiches die in de tentoonstelling 'Spoor van Verbeelding' hingen waren niet te koop in de winkel. Door een samenwerking met de Kunstuitleen Utrecht gaf het museum liefhebbers toch de kans zo'n mooi affiche thuis aan de muur te hebben. De Kunstuitleen selecteerde tien affiches die via de Pop Up Store op de Twijnstraat te leen waren.

De affiches waren echte eyecatchers en daardoor snel uitgeleend

700 jaar Domtoren

Vanwege het 700-jarig bestaan van de Domtoren zijn er door de stad Utrecht stukken Domtoren verspreid, zo is ook in het Spoorwegmuseum een stukje Domtoren te zien. Het ornament is een pinakelschacht, het onderste deel van een pinakel. Pinakels vormen de bekroning van verticale bouwdelen (1901-1931). Op 26 juni 1321 is de eerste steen gelegd en 700 jaar later viert Utrecht dit jubileum op feestelijke wijze en zijn er ornamenten verspreid door de stad.

Twee stukjes Domtoren zijn te zien in het Spoorwegmuseum.

Promotie op Utrecht CS

Op Utrecht CS staan regelmatig winkelpanden leeg. Omdat dit geen leuke aanblik is voor de passanten heeft NS Stations het Spoorwegmuseum aangeboden een van deze ruimtes aan te kleden. Vanaf begin augustus stond er daarom bij de roltrappen van Spoor 14-15 een mooie banner van de tentoonstelling Spoor van Verbeelding. De inrichting is mede mogelijk gemaakt dankzij een bijdrage van het Ondernemersfonds Utrecht.

Wachtende reizigers op Utrecht CS krijgen een preview van de tentoonstelling Spoor van Verbeelding.

Nacht van de Vluchteling

In de nacht van 11 op 12 september startten de wandelaars van de Nacht van de Vluchteling hun wandeltocht in het Spoorwegmuseum, om 's ochtend weer te finishen in het Maliebaanstation. Met deze actie zamelden de wandelaars geld in voor Stichting Vluchteling.

Maand van de Geschiedenis

Het Spoorwegmuseum sloot in oktober aan bij de Maand van de Geschiedenis waarbij het thema 'Aan het Werk' centraal stond. Het museum bracht een programma met een speurtocht over het Werkterrein Utrecht Maliebaan, een tweewekelijkse quiz over werken bij het spoor en op 10 oktober een lezing over werken bij de spoorwegen in Nederlands-Indië door conservator Evelien Pieterse.

Weekend van de Wetenschap

Op 2 en 3 oktober was het Weekend van de Wetenschap. In de Wachtkamer 3de klasse konden circa 70 kinderen meedoen aan een workshop robotica, in een uur tijd leerden ze een robot programmeren zodat deze als één lange trein kon rijden. De workshop werd georganiseerd in samenwerking met Stichting Leaphy.

Museum rookvrij

Het Spoorwegmuseum is aangesloten bij de *Rookvrije Culturele Alliantie*, een stadsbreed initiatief van de gemeente Utrecht waarbij culturele instellingen tegelijk aankondigen rookvrij te worden en zo een bijdrage te leveren aan de rookvrije generatie. Sinds 6 september 2021 is het Spoorwegmuseum tijdens reguliere openingsuren rookvrij.

De bezoekers worden bij de entree gewezen op de rookvrije status van het museum.

Jubileum Rail Away

Het populaire EO-programma Rail Away bestond in 2021 precies 25 jaar. Dat vierden ze op 20 november in het Spoorwegmuseum met de presentatie van een jubileumboek en een Meet & Greet met de makers van het programma.

De eerste druk van het Grote Rail Away boek was snel uitverkocht.

In de media

Aanwezigheid in de media is voor het Spoorwegmuseum van groot belang. Het zorgt voor de nodige free-publicity en is belangrijk om het museum *top of mind* te houden. We lichten een aantal belangrijke mediamomenten uit.

Opnamen voor de Grote Kleine Treinencompetitie

Een zoektocht naar de beste modelspoorbouwer van Nederland. Welke locatie past daar beter bij dan het Spoorwegmuseum? Vanaf 13 juni vonden zes weken lang de opnames van het Omroep Max programma de Grote Kleine Treinencompetitie plaats in de Expositieruimte van het museum. In het museum gingen zes modelbouwteams de strijd aan om de titel beste modelspoorbouwer van Nederland. Het programma werd gepresenteerd door André van Duin en werd vanaf oktober primetime uitgezonden op NPO1. Het programma scoorde zes weken lang kijkcijfers van boven een miljoen waarbij de zichtbaarheid van het museum enorm was.

Treinenshow André van Duin opnieuw goed voor miljoenenpubliek

VIDEO Voor de tweede week op rij voert *De Grote Kleine Treinencompetitie* van Omroep Max het rijtje met best bekeken amusementsprogramma's van de woensdagavond aan. Naar de tweede aflevering van het door André van Duin gepresenteerde programma keken ruim 1,2 miljoen kijkers, net zoveel als vorige week. Het haalt daarmee een tweede plek in de kijkcijfer top 25.

Showredactie 21 okt. 2021 Laatste update: 21-10-21, 11:52

Algemeen Dagblad, 21 oktober 2021

André van Duin ging op geheel eigen wijze op zoek naar de beste modelspoorbouwer van Nederland.

Uitzending Nederland staat op tegen kanker

De jaarlijkse tv-show van het KWF kwam in 2021 vanuit het Spoorwegmuseum. Tijdens *Nederland staat op tegen kanker* werft KWF nieuwe donateurs. De live-uitzending van *Nederland staat op tegen kanker* was op woensdag 25 augustus op NPO 1 te zien en trok bijna 500.000 kijkers. Er werden 11.000 nieuwe donateurs geworven.

Perfekte plaatje

De kandidaten van het RTL4 programma *Het Perfekte Plaatje* gebruikten het prachtige decor van het Spoorwegmuseum voor een fashionshoot in Hollywoodstijl. De zes overgebleven kandidaten fotografeerden op verschillende plekken in het museum wat zorgde voor zichtbaarheid. Er keken maar liefst 1.380.000 mensen naar.

Sterren op het doek

Op woensdag 3 maart was het tv-programma *Sterren op het doek*, op verzoek van centrale gast en treinliefhebber Philip Freriks, te gast in het Spoorwegmuseum. In het programma maken drie schilders een portret van de gast, terwijl deze wordt geïnterviewd door presentator Özcan Akyol. *Sterren op het doek* werd op 1 mei uitgezonden bij Omroep Max.

Uitzending Klokhuis

Het NTR programma Klokhuis maakte in het Spoorwegmuseum een item over straatnamen. Aanleiding hiervoor is de bouw van de wijk 'Wisselspoor' op het voormalige Werkspoorterrein in Utrecht. De uitzending was donderdag 18 maart.

Andere Tijden

Het geschiedenisprogramma *Andere Tijden* maakte een 'special' over internationaal treinreizen. Gastconservator Arjan den Boer vertelt in het programma aan de hand van een aantal affiches uit de tentoonstelling *Spoor van Verbeelding* iets over het internationale treinverkeer na de Tweede Wereldoorlog. De speciale aflevering van *Andere Tijden* werd op 26 juni uitgezonden op NPO2.

Kinderen voor kinderen

Presentator Ridder van Kooten van het ZAPP-programma Kinderen voor Kinderen nam twee kinderen mee naar het Spoorwegmuseum voor een aflevering over 'te laat' komen die op 30 oktober werd uitgezonden.

Jekel's Jacht

Wetenschapsjournalist Diederik Jekel kwam voor de eerste aflevering van zijn nieuwe programma 'Jekel's Jacht' naar het Spoorwegmuseum. Het onderwerp was het treinexperiment waarmee het 'Dopplereffect' werd aangetoond. Het programma werd begin 2022 uitgezonden.

Opnamen voor (van links naar rechts) *Andere Tijden*, *Klokhuis* en *Het Perfecte Plaatje*

Waardering

Brons van de ANWB

Op 4 februari was de jaarlijkse verkiezing *Leukste uitje van Nederland*. Het Spoorwegmuseum kreeg van ANWB Eropuit de bronzen award uitgereikt voor de derde plek als leukste uitje in de provincie Utrecht. De ANWB-leden waardeerden het Spoorwegmuseum met het cijfer 8,67.

ANWB's Joyce van Deutekom overhandigde de bronzen award aan Nicole Kuppens

Merkonderzoek

Het Cultuursector Merkenonderzoek meet de reputatie en groeikansen van het Spoorwegmuseum sinds 2006. Het onderzoek is met de Universiteit van Amsterdam ontwikkeld. Het onderzoek toont aan dat het Spoorwegmuseum in 2021 de 1e plaats inneemt op de ranglijst van sterkste merken onder de musea in de provincie Utrecht. Ook in 2017 en 2019 was het Spoorwegmuseum al het sterkste merk van Utrecht.

Op nationaal niveau is de reputatie van het Spoorwegmuseum recent onderzocht, zowel bij de Dagattracties als de Cultuursector staat het Spoorwegmuseum stevig in de top 10.

Kidsproof museum

Ook in 2022 mag het Spoorwegmuseum zich weer 'Kidsproof' noemen. Dat betekent dat de Museuminspecteurs van de Museumvereniging het Spoorwegmuseum waardeerden met een rapportcijfer hoger dan een 8!

Publieksonderzoek

Het Spoorwegmuseum doet publieksonderzoek via onderzoeksplatform Analyzer. Zo meet het museum onder andere de klantloyaliteit via de Net Promoter Score (NPS), deze score wordt bepaald door het percentage criticasters af te trekken van het percentage promotors. De scores liggen ergens tussen de -100 en +100. Een positieve score weerspiegelt dat bezoekers overwegend positief zijn. Het Spoorwegmuseum scoort met een NPS van 53 erg hoog.

Financiën en bedrijfsvoering

Ook in 2021 werden de activiteiten van het Spoorwegmuseum hard geraakt door het coronavirus. Zoals eerder aangegeven waren wij in 2021 slechts 28 weken open. Dit terwijl wij in een normaal jaar het overgrote deel van onze inkomsten zelf genereren doordat deze gerelateerd zijn aan bezoekers (kaartverkoop, parkeergelden, winkelverkoop, horeca-omzet en locatieverhuur). Deze activiteiten hebben als gevolg van de genomen overheidsmaatregelen voor een groot deel van het jaar stilgelegen.

Het Spoorwegmuseum begon 2021 met een eigen vermogen van € 916.000 en een begroting met een verlies van € 485.000. De begroting over 2021 toonde een verlies doordat bij het opstellen al rekening was gehouden met de impact van de 1,5 meter samenleving en achterblijvende bezoekersaantallen. Er was echter geen rekening gehouden met het feit dat wij alsnog voor een langere periode onze deuren moesten sluiten. Dankzij de reguliere steun van onze vaste partners en de aanvullende steun in het kader van de coronapandemie sluiten wij het jaar 2021 alsnog af met een positief resultaat van € 219.000.

Reguliere financiële steun

In 2021 is het Spoorwegmuseum wederom gesteund door haar vaste partners NS, ProRail en de VriendenLoterij. NS en ProRail hebben gezamenlijk een bijdrage van totaal € 2.340.000 gedaan ter financiering van de exploitatie (€ 1.980.000) en het strategische project 'De Registratiefabriek' (€ 360.000).

De bijdrage van de VriendenLoterij bestaat uit een vaste bijdrage van € 300.000 en een bijdrage geormerkt werven van € 321.000. Deze laatste bijdrage betreft een bijdrage gebaseerd op het aantal deelnemers aan de VriendenLoterij die ervoor hebben gekozen direct voor het Spoorwegmuseum mee te spelen. De vaste bijdrage heeft ervoor gezorgd dat wij weer een aantal bijzondere activiteiten en werkzaamheden konden uitvoeren. De vaste bijdrage van de VriendenLoterij is als volgt besteed:

Tentoonstelling Spoor van Verbeelding	€	121.000
Ketelrevisie van de Arend	€	42.000
Herstel Gs werkterrein Utm	€	42.000
Transport van materieel	€	24.000
Onderhoud Blauwe Engel	€	20.000
Afwerken toiletgroep Plan D RD	€	18.000
Revisie rembeproevoingsapparatuur	€	15.000
Onderhoud rijdend materieel	€	13.000
Restauratie Plan C	€	5.000
Totaal	€	300.000

Het Spoorwegmuseum is de VriendenLoterij zeer erkentelijk voor het wederom met vijf jaar verlengen van deze samenwerking.

Steunmaatregelen vanwege de coronapandemie

Ook in 2021 heeft het Spoorwegmuseum weer breed steun ontvangen om de effecten van de maatregelen tegen de (verdere) verspreiding van het coronavirus te beperken. In totaal is € 1.148.000 aan steun aangevraagd en ontvangen van de Rijksoverheid. Dit betreft de tegemoetkoming tijdelijke Noodmaatregelen Overbrugging Werkgelegenheid (NOW) en de Tegemoetkoming Vaste Lasten (TVL). Vanuit de gemeente Utrecht kreeg het museum in het kader van de noodsteun cultuur- en erfgoedinstellingen een bijdrage van € 180.000.

Aanvullend hebben wij wederom een tweetal cultuurspecifieke maatregelen aangevraagd en toegekend gekregen:

1. Mondriaanfonds - Coronaregeling Musea met een private collectie (€ 864.000)
Binnen deze regeling vanuit het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap biedt het Mondriaanfonds ondersteuning aan musea met een private collectie bij het in stand houden van deze musea die van vitaal belang zijn voor de lokale culturele infrastructuur. De bijdrage is ter compensatie van gedeerde en te derven inkomsten door de maatregelen tegen de verspreiding van het coronavirus.
2. Kickstart Cultuurfonds - Uitbreiding en aanpassing Techlab XL tijdens de herfstvakantie 2021 (€ 28.000)
Om het evenement TechLab XL tijdens de herfstvakantie te kunnen organiseren was het nodig om een buitenlocatie weerbestendig te maken en extra personeel in te zetten, zodat het evenement alsnog doorgang kon vinden binnen de geldende overheidsmaatregelen. De extra kosten die dit met zich meebracht zijn gefinancierd door het Kickstart Cultuurfonds.

De actrices van het museum zijn verrast door de cheque van de VriendenLoterij

Intern

Personeel

Per jaareinde bedroeg het aantal personeelsleden 107 (2020: 109) en gemiddeld waren er over het jaar 59 fte (2020: 65) in dienst.

De impact van de coronacrisis op de werknemers van het Spoorwegmuseum was divers. Voor sommigen was het een pittige tijd, zowel in werk als in de privésituatie. Regulier contact, al dan niet online, wekelijkse nieuwsbrieven en fysieke ontmoetingen werden omarmd. De gastvrijheidstrainingen zijn hiervan een voorbeeld. Ook hadden medewerkers de mogelijkheid mee te doen aan vitaliteitstrainingen die werden georganiseerd via het lokale initiatief van het Instituut Voor Vitaal Ondernemen (IVVO). Zij ondersteunen bedrijven met vitaliteitsprogramma's om de human performance van medewerkers te vergroten. Vanuit het Spoorwegmuseum konden medewerkers kosteloos deelnemen aan verschillende aangeboden vitaliteits-activiteiten zoals een training voor mentale weerbaarheid, een training om meer energie te krijgen of sportieve training zoals starten met hardlopen.

Ondernemingsraad

De sluiting vanwege corona had grote gevolgen voor de inzet van het personeel. Er waren tijdens de gedwongen sluitingen onvoldoende vervangende werkzaamheden om iedereen aan het werk te houden. Conform de CAO Recreatie bouwden de medewerkers zogeheten 'min-uren' op. Het was niet reëel dat deze allemaal ingehaald konden worden. Na overleg tussen de ondernemingsraad en bestuurder is overeenstemming bereikt over de omgang met deze min-uren. Daarnaast heeft de OR advies gegeven over de tijdelijke inkrimping van de organisatie als gevolg van de coronacrisis. Hoewel de OR-begrip had voor het besluit tot een tijdelijke inkrimping, gaf zij op onderdelen negatief advies over het tijdelijk onvervuld laten van een aantal functies. Toegezegd werd dat openstaande functies stapsgewijs weer ingevuld zouden worden, wat inmiddels voor een groot deel is gebeurd. Na een proef met de invoering van een nieuwe functionerings- en beoordelingssystematiek, *Het Goede Gesprek*, heeft de OR ingestemd met de definitieve overgang naar deze methodiek. Daarnaast stemde de OR in over het door ArboNed uitgevoerde Preventief Medisch Onderzoek (PMO). De CAO Recreatie liep af in 2020, deze is voor 2021 jaar ongewijzigd verlengd (op de nullijn).

Vooruitblik

- In 2022 programmeert het Spoorwegmuseum twee tentoonstellingen. Op 8 januari 2022 is het precies 60 jaar geleden dat de grootste treinramp uit de Nederlandse geschiedenis plaatsvond. Het Spoorwegmuseum blikt hierop terug met een kleine expositie *Treinramp Harmelen*.
- Op 16 mei 2022 is het 25 jaar geleden dat de laatste posttrein reed in Nederland. Op die dag opent de tentoonstelling *Expeditie Posttrein* over anderhalve eeuw postvervoer per spoor.
- De kantoorvilla op Maliebaan 1 wordt verduurzaamd. De werkplekken van het personeel verhuizen tijdelijk naar elders.
- Het museum presenteert twee nieuwe publieksevenementen. In de meivakantie 'Spoorweg Spelen' voor de doelgroep gezinnen met kinderen, in het Hemelvaartweekend het 'Open Trein Festijn' dat ook gericht is op de liefhebber.

Begroting 2022

De begroting voor 2022 kan als volgt worden samengevat:

Eigen inkomsten:	€	4.900.000
Subsidies en bijdragen:	€	3.628.000
Steunmaatregelen:	€	--
Totaal baten:	€	8.528.000

Personeelslasten:	€	3.990.000
Overige beheerslasten:	€	1.564.000
Activiteitenlasten:	€	3.975.000
Totaal lasten:	€	9.529.000

Resultaat: - € 1.001.000

De begroting voor 2022 is financieel uitdagend en laat een verlies van een miljoen euro zien. Omdat de coronaregeling 'Musea met een private collectie' van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap de mogelijkheid biedt om de niet bestede middelen uit 2021 te besteden in 2022 zolang de middelen maar besteed worden in het kader van corona, hebben wij eind 2021 een bestemmingsreserve corona gevormd voor € 530.000 die wij in 2022 zullen inzetten ter dekking van dit verlies.

Op dit moment genieten wij van een volledig open museum waarbij geen beperkende maatregelen meer gelden. Wij blijven dan ook vooruit kijken en zijn vol vertrouwen dat wij dit jaar weer een gezond jaar zullen draaien, waar we samen met de medewerkers, vrijwilligers en met de steun van alle partners die ons een warm hart toedragen onze bezoekers een inspirerend en onvergetelijk dagje uit kunnen bieden.

Verslag van de Raad van Toezicht

Inleiding

Het Spoorwegmuseum past de Governance Code Cultuur toe en hanteert daarbij het Raad van Toezicht (RvT) model. De directeur/bestuurder is eindverantwoordelijk en wordt gecontroleerd en geadviseerd door de RvT.

Dank

De Raad van Toezicht spreekt haar grote dank en waardering uit voor eenieder die zich, op welke manier dan ook, heeft ingezet voor het Spoorwegmuseum. Dankzij de betrokkenheid van de vrienden, vrijwilligers, sponsors en andere relaties is het mogelijk om het Spoorwegmuseum in stand te houden.

Samenstelling van de RvT

De Raad van Toezicht bestond in het verslagjaar uit:

- De heer M.C.J. van Roozendaal (voorzitter);
- De heer H.L.L. Groenewegen;
- Mevrouw G.M. Onland tot 29 april 2021;
- De heer R. Luyten per 30 september 2021;
- Mevrouw A.F.E. Hertog; en
- Mevrouw I.E. Plasmans-Levert.

De toezichthouders van het Spoorwegmuseum ontvangen geen bezoldiging.

Functioneren van de RvT

De RvT heeft in 2021 vier keer vergaderd in aanwezigheid van de directeur/bestuurder, te weten op 29 april, 30 juni, 30 september en 8 december. Voorafgaand aan het jaar is een jaarplanning vastgesteld, waardoor belangrijke onderwerpen zoals het waarderingstraject van de collectie, de weerslag op de organisatie van de aanhoudende coronacrisis, de jaarrekening en het jaarverslag en de risicoanalyse gegarandeerd worden behandeld. In dit kader evalueert de RvT jaarlijks ook het functioneren van de directeur/bestuurder. Deze evaluatie wordt uitgevoerd door een delegatie van de RvT, waarvan de voorzitter steeds deel uitmaakt. In 2021 vond de evaluatie plaats over de afgelopen anderhalf jaar, vanwege de aanhoudende coronacrisis. Door de beperking van fysieke bijeenkomsten en openingen, heeft de RvT zijn belangstelling helaas minder in persoon kunnen tonen dan gewenst.

De individuele leden van de RvT hebben op meerdere momenten de directeur/bestuurder met raad en daad bijgestaan. Er vonden op regelmatige basis gesprekken plaats tussen de voorzitter en de directeur-bestuurder. Ook is er eenmaal formeel overlegd met de OR met een delegatie uit de RvT. Daarnaast heeft er op 17 november een extra overleg plaats gevonden met de OR, de directeur-bestuurder en een afvaardiging van de RvT. Dat gesprek stond in het licht van de zware coronajaren, waarin er een grote druk op de personele organisatie heeft gestaan.

Nevenfuncties van de RvT

Dhr. M.C.J. van Roozendaal

- Primair: Voorzitter Raad van Bestuur Rivas Zorggroep;
- Secundair: Voorzitter Raad van Toezicht Helen Dowling Instituut.

Dhr. H.L.L. Groenewegen

- Primair: Lid Raad van Bestuur Nederlandse Spoorwegen;
- Secundair: Lid Raad van Commissarissen Coolblue;
- Secundair: Lid Raad van Commissarissen Teslin;
- Secundair: Voorzitter Stichting Universiteitsfonds Tilburg.

Mevr. G.M. Onland

- Primair: Directeur Onderhoud & Services Nederlandse Spoorwegen.

Dhr. R.J. Luyten

- Primair: Directeur Techniek Nederlandse Spoorwegen;
- Secundair: Bestuurslid branchevereniging World Class Maintenance.

Mevr. A.F.E. Hertog

- Primair: Eigenaar bureau Closer to Culture;
- Secundair: Adviseur Erfgoed BNG Cultuurfonds;
- Secundair: Bestuurslid Schoenenkwartier.

Mevr. I.E. Plasmans - Levert

- Primair: Directeur Communicatie en Externe Betrekkingen ProRail.

Nevenfuncties van de directeur/bestuurder

Mevr. N.A.T. Kuppens:

- Lid Raad van Toezicht Stichting RNW Media;
- Lid van het bestuur Stichting Utrechts Museum Kwartier.

Rooster van aftreden

De leden van de RvT worden benoemd voor een periode van vier jaar, die eenmaal verlengd kan worden. Mevrouw Onland trad af als lid op 29 april 2021, omdat zij buiten de NS een functie accepteerde. De heer Luyten trad op 30 september toe tot de RvT als vertegenwoordiger van de NS. Het voorzitterschap van de heer Van Roozendaal is met twee jaar verlengd, vanwege de uitzonderlijke afgelopen twee jaar van de pandemie.

Naam	Datum aantreden	Datum herbenoeming	Datum aftreden
Dhr. M.C.J. van Roozendaal	13 juni 2013	13 juni 2017	Initieel 13 juni 2021, maar is met 2 jaar verlengd t/m 13 juni 2023
Dhr. H.L.L. Groenewegen	9 oktober 2017	9 oktober 2021	9 oktober 2025
Mevr. G.M. Onland	11 december 2017		29 april 2021
Mevr. A.F.E. Hertog	9 oktober 2018	9 oktober 2022	
Mevr. I.E. Plasmans - Levert	25 september 2019	25 september 2023	
Dhr. R. Luyten	30 september 2021	30 september 2025	

Terugblik 2021

Een tweede jaar in de pandemie heeft een ongekende weerslag op de hele samenleving gehad. Voor het Spoorwegmuseum en haar medewerkers betekende dit vanzelfsprekend weer een enorme tegenvaller; bijna een half jaar was het museum gesloten, tot begin juni. De voortdurende onzekerheid maakte handelen lastig, de maatregelen werden ongeveer per twee weken verlengd dan wel aangepast en dat gold dan ook voor de uitwerking binnen het museum. De directeur/bestuurder heeft zich op alle fronten maximaal ingezet met het MT en de medewerkers om niet alleen de financiële steunmiddelen te kunnen bemachtigen, maar ook de organisatie met positiviteit en toekomstperspectief te ondersteunen.

Los van de financiële impact die de coronacrisis op het museum heeft, is er zowel zakelijk als privé veel van de medewerkers van het museum gevraagd. De RvT waardeert de enorme flexibiliteit en veerkracht van alle medewerkers en de manier waarop zij met deze bijzondere omstandigheden zijn omgegaan.

Utrecht, 12 mei 2022

Dhr. M.C.J. van Roozendaal

Dhr. H.L.L. Groenewegen

Dhr. R. Luyten

Mevr. A.F.E. Hertog

Mevr. I.E. Plasmans - Levert

Balans per 31 december 2021

(voor resultaatbestemming, in euro)

	31 december 2021	31 december 2020
Activa		
Vaste activa		
1. Materiële vaste activa	114.265	177.635
2. Financiële vaste activa	371.542	400.791
	<hr/> 485.807	<hr/> 578.426
Vlottende activa		
3. Voorraden	94.910	97.141
4. Debiteuren	382.256	140.914
5. Overige vorderingen en overlopende activa	1.946.994	1.034.338
6. Liquide middelen	2.775.404	2.818.739
	<hr/> 5.199.564	<hr/> 4.091.132
Totaal Activa	<hr/> 5.685.371	<hr/> 4.669.558
Passiva		
Vermogen		
7. Algemene reserve	916.177	1.595.558
7. Onverdeeld resultaat	530.642	- 679.381
	<hr/> 1.446.820	<hr/> 916.177
Vorzieningen		
8. Voorzieningen	2.078.182	1.656.250
Langlopende schulden		
9. Langlopende schulden	371.542	400.791
Kortlopende schulden		
10. Crediteuren	574.393	238.094
11. Overige schulden en overlopende passiva	1.214.434	1.458.246
	<hr/> 1.788.827	<hr/> 1.696.340
Totaal Passiva	<hr/> 5.685.371	<hr/> 4.669.558

Staat van baten en lasten over 2021

(in euro)

	2021 realisatie	2021 begroting	2020 realisatie
Baten			
12. Entreegelden	1.913.002	2.827.181	1.933.070
13. Bijdrage overige activiteiten	862.331	772.928	503.488
14. Subsidie en sponsoring	3.134.662	3.261.994	2.831.556
15. Steunmaatregelen corona	2.192.319	500.000	1.628.893
16. Rente	13	100	67
17. Overige baten	122.411	196.828	128.162
Totaal Baten	8.224.738	7.559.031	7.025.236
Lasten			
18. Personeel	3.188.011	3.546.303	3.512.433
Afschrijvingslasten	80.127	105.000	97.013
19. Huisvesting	1.227.092	759.881	747.094
20. Exploitatie	1.106.779	1.209.719	1.139.863
21. Administratie & beheer	368.073	305.158	403.575
ICT	341.852	329.963	312.201
22. Collectie, beheer & behoud	225.930	391.000	640.134
23. Marketing & communicatie	619.228	777.000	734.594
24. Strategieprojecten	527.632	620.401	86.233
Correcties voorgaande jaren	9.372	-	31.477
Totaal Lasten	7.694.096	8.044.425	7.704.617
Exploitatiesaldo	530.642	- 485.394	- 679.381

Bestemming exploitatieresultaat

De (voorgestelde) bestemming van het exploitatiesaldo is als volgt:

	2021 realisatie	2021 begroting		2020 realisatie
Exploitatiesaldo:	530.642	n.v.t.	-	679.381
Onttrekking aan de algemene reserves:	-	n.v.t.		679.381
Toevoeging aan de bestemmingsreserve corona	- 530.642			
Saldo:	-	n.v.t.		-

Kasstroomoverzicht over 2021

	2021	2020
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Exploitatiesaldo	530.642	- 679.381
Aanpassingen voor:		
- Afschrijving materiële vaste activa	80.127	97.013
- Mutatie voorzieningen	421.932	- 425.500
Subtotaal:	502.059	- 328.487
Veranderingen in werkkapitaal:		
- Mutatie voorraden	2.231	49.424
- Mutatie vorderingen	- 1.153.998	1.052.639
- Mutatie kortlopende schulden	92.487	43.129
Subtotaal:	- 1.059.280	1.145.192
Kasstroom uit operationele activiteiten	- 26.578	137.324
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
- Investerings materiële vaste activa	- 16.757	- 28.430
- Afname lange termijn vordering	29.249	29.822
- Afname lange termijn schuld	- 29.249	- 29.822
Subtotaal:	- 16.757	- 28.430
Af-/toename geldmiddelen	- 43.335	108.894

Samenstelling geldmiddelen

	2021	2020
Liquide middelen per 1 januari	2.818.739	2.709.845
Mutatie geldmiddelen	- 43.335	108.894
Liquide middelen per 31 december	<u>2.775.404</u>	<u>2.818.739</u>

Grondslagen voor het financieel jaarverslag

Algemene grondslagen voor de opstelling van het financieel jaarverslag

Algemeen

Het Spoorwegmuseum is een stichting zonder commerciële doeleinden. Het financieel verslag is opgesteld in overeenstemming met Richtlijn 640 “Organisaties zonder winststreven”, zoals gepubliceerd onder verantwoordelijkheid van de Raad voor de Jaarverslaggeving, met uitzondering van het feit dat museumstukken die worden toegevoegd aan de collectie in het jaar van aanschaf ten laste van de exploitatie worden gebracht.

Activa en verplichtingen worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van het jaarverslag bekend zijn geworden.

Schattingen

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt het managementteam van Stichting Nederlands Spoorwegmuseum zich verschillende oordelen en schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs inclusief direct toerekenbare kosten, onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte toekomstige gebruiksduur en bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs. Er wordt geen rekening gehouden met een eventuele restwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikname.

De volgende afschrijvingstermijnen worden gehanteerd:

- Inventaris - 5 jaar;
- Keukeninventaris - 7 jaar; en
- Hardware & audio - 3 jaar.

De keukeninventaris betreft de herinrichting in 2016 van de restauratie De Remise in het museum. Uitgangspunt voor activering betreft de vraag of de investering waarde heeft in het economisch verkeer. Indien dit het geval was, heeft activering plaatsgevonden. De overige lasten samenhangend met de verbouwing zijn ten laste van de exploitatie gebracht.

De categorie hardware & audio wordt geactiveerd zolang dit geen maatwerk betreft en het betrekking heeft op computerhardware, beamers maar ook de infrastructuur van de ICT omgeving. Maatwerk wordt niet geactiveerd, maar ten laste van de exploitatie gebracht. Verder geldt dat aanpassingen van hardware & audio in het museum uitsluitend worden geactiveerd, indien zij tevens kunnen worden gebruikt voor commerciële doeleinden.

Investeringen in de presentatie worden niet geactiveerd, voor zover deze worden gedekt door specifieke en/of geormerkte bijdragen van derden. Indien investeringen door derden worden gefinancierd, worden deze direct ten laste van het resultaat verwerkt, onder gelijktijdige verwerking van de toegezegde bate.

Financiële vaste activa

De langlopende vordering op BOEi wordt opgenomen tegen nominale waarde, onder aftrek van noodzakelijk geachte voorzieningen.

Voorraad

De voorraden handelsgoederen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs onder toepassing van de FIFO-methode (first in, first out) of lagere netto-opbrengstwaarde. Deze lagere netto-opbrengstwaarde wordt bepaald door individuele beoordeling van de voorraden.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde. Noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. De overige voorzieningen waarop het effect van tijdswaarde materieel is, worden gewaardeerd tegen contante waarde. De mutatie in de voorziening als gevolg van rentetoevoeging wordt gepresenteerd als rentelast.

Het Spoorwegmuseum is voor het museumcomplex en de bijbehorende bedrijfswoning en het beheren en behouden van haar collectie gedeeltelijk verantwoordelijk voor het onderhoud. De voorzieningen ter gelijkmatige verdeling van lasten voor groot onderhoud worden bepaald op basis van de te verwachten kosten voor het museum over een reeks jaren. De voorziening groot onderhoud wordt gewaardeerd tegen nominale waarde.

Lang- en kortlopende schulden

Lang- en kortlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Transactiekosten die direct zijn toe te rekenen aan de verwerving van langlopende schulden worden in de waardering bij eerste verwerking opgenomen. Lang- en kortlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten. Dit is meestal de nominale waarde.

Grondslagen voor de bepaling van het resultaat

Baten

Verantwoording van de baten uit de levering van diensten geschiedt naar rato van de geleverde prestatie, gebaseerd op de verrichte diensten tot aan de balansdatum in verhouding tot de in totaal te verrichten diensten. Baten uit de verkoop van goederen worden verwerkt zodra alle belangrijke rechten en risico's met betrekking tot de eigendom van de goederen zijn overgedragen aan de koper. Rentebaten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende activa en passiva. Toegezegde donaties, schenkingen, sponsorgelden en subsidies worden verantwoord in het jaar waarin de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld en de toezeggingen onvoorwaardelijk zijn.

Lasten

De lasten worden toegerekend aan de periode waarop deze betrekking hebben.

Pensioen

Het Spoorwegmuseum is aangesloten bij het Pensioenfonds Rail & OV en de pensioenregeling wordt verwerkt volgens de verplichtingenbenadering. De over het verslagjaar verschuldigde premie wordt als last verantwoord. Op basis van de uitvoeringsovereenkomsten heeft de stichting bij een tekort in het fonds geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen anders dan door hogere toekomstige premies.

Grondslagen van het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen. Ontvangsten uit hoofde van interest zijn opgenomen onder kasstroom uit operationele activiteiten.

Toelichting op de balans per 31 december 2021

1. Materiële vaste activa

	Inventaris	Keuken- inventaris	Hardware & Audio	Totaal
Stand 1 januari 2021				
Aanschafwaarde	62.562	336.279	157.854	556.695
Cumulatieve afschrijving	- 46.596	- 210.789	- 121.675	- 379.060
Boekwaarde	<u>15.966</u>	<u>125.490</u>	<u>36.179</u>	<u>177.635</u>
Mutaties				
Investerings	2.817	-	13.940	16.758
Afschrijvingen	- 6.546	- 49.057	- 24.524	- 80.127
Stand 31 december 2021				
Aanschafwaarde	65.379	336.279	171.794	573.452
Cumulatieve afschrijving	- 53.142	- 259.846	- 146.199	- 459.187
Boekwaarde	<u>12.237</u>	<u>76.433</u>	<u>25.595</u>	<u>114.265</u>

2. Financiële vaste activa

	31-12-2021	31-12-2020
Vordering BOEi	371.542	400.791

De vordering op BOEi betreft de afkoop van een deel van de huur van het depot in Blerick dat door het Spoorwegmuseum in gebruik is genomen per 1 oktober 2013. Het Spoorwegmuseum heeft een deel van de huur tot 1 oktober 2038 afgekocht. Het kortlopende deel van de vordering is opgenomen onder de overlopende activa.

3. Voorraden

	31-12-2021	31-12-2020
Winkelartikelen	77.273	85.124
Museumkaarten	<u>17.637</u>	<u>12.017</u>
	94.910	97.141
Af: voorziening voor incurantheid	-	-
Totaal	<u>94.910</u>	<u>97.141</u>

Een voorziening voor incurantheid wordt niet noodzakelijk geacht.

4. Debiteuren

	31-12-2021	31-12-2020
Debiteuren	382.256	148.856
Af: voorziening oninbare debiteuren	-	7.942
Totaal	382.256	140.914

De voorziening voor oninbare debiteuren wordt gebaseerd op de individuele beoordeling van de vorderingen. Een dergelijke voorziening wordt ultimo boekjaar 2022 niet noodzakelijk geacht.

5. Overige vorderingen en overlopende activa

	31-12-2021	31-12-2020
Steunmaatregelen corona	596.340	440.408
Nog te ontvangen bedragen (SFS)	560.000	-
Nog te ontvangen bedragen (overig)	446.133	300.692
Vooruit betaalde bedragen	187.465	156.715
Omzetbelasting	127.807	106.701
Vordering BOEi	29.249	29.822
Totaal	1.946.994	1.034.338

6. Liquide middelen

	31-12-2021	31-12-2020
Rabobank	2.770.264	2.813.184
Gelden onderweg	5.140	5.555
Kassen	-	-
Totaal	2.775.404	2.818.739

De liquide middelen staan volledig ter vrije beschikking.

7. Eigen vermogen

	Algemene reserve	Onverdeeld Resultaat	Totaal
Stand 1 januari 2021	1.595.558	- 679.381	916.177
Mutaties			
Verdeling resultaat 2020	- 679.381	679.381	-
Onverdeeld resultaat 2021	-	530.642	219.239
Stand 31 december 2021	916.177	530.642	1.135.416

Het vermogensbeleid van het Spoorwegmuseum is dat het uitsluitend wordt gefinancierd met stichtingsvermogen en niet door middel van aangegane leningen bij derden.

8. Voorzieningen

	Groot onderhoud	Rollend materieel	Overig materieel	Subtotaal
Stand per 1 januari 2021	865.779	47.200	30.690	943.669
Mutaties				
Dotaties	415.821	-	-	415.821
Onttrekkingen	-	-	-	-
Vrijval	-	- 47.200	- 30.690	- 77.890
Stand per 31 december 2021	1.281.600	-	-	1.281.600

	Herontwikkeling museum	Langdurig zieken	Overige voorziening	Totaal
Stand per 1 januari 2021	686.774	25.807	-	1.656.250
Mutaties				
Dotaties	-	39.808	70.000	525.629
Onttrekkingen	-	- 25.807	-	- 25.807
Vrijval	-	-	-	- 77.890
Stand per 31 december 2021	686.774	39.808	70.000	2.078.182

De voorziening groot onderhoud is langlopend. In 2021 heeft het Spoorwegmuseum een nieuwe huurovereenkomst afgesloten met NS Vastgoed voor de huur van de opstallen en terreinen van en rondom het Maliebaanstation. Tegelijkertijd is ook de nadere uitwerking van het uit te voeren groot onderhoud afgerond waaraan wij sinds 2017 werkten. Op basis hiervan is voorziening in 2021 opnieuw bepaald en de bijbehorende mutatie is volledig in dit jaar verantwoord.

De voorziening rollend en overig materieel worden ingezet ten behoeve van de collectie van het Spoorwegmuseum. Aangezien dit met name groot onderhoud betreft zijn deze voorzieningen in 2021 samengevoegd met de voorziening groot onderhoud.

De voorziening herontwikkeling is in 2014 opgezet en betreft ontvangen gelden van de VriendenLoterij inzake het geormerkt werven van loten. Deze gelden worden door het Spoorwegmuseum besteed aan de publieksfunctie en presentatie van de collectie. In het verlengde hiervan worden de gelden door het Spoorwegmuseum aangewend om (grotere) toekomstige investeringen hierin mogelijk te maken. Vanaf 2021 zal het Spoorwegmuseum, als het resultaat per jaareinde dit toelaat, de nettobijdrage van het geormerkt werven toevoegen aan de bestemmingsreserve herontwikkeling museum.

Het Spoorwegmuseum is niet verzekerd voor de kosten gerelateerd aan de langdurige afwezigheid van zieken. Ultimo boekjaar 2021 is in lijn met voorgaande jaren een voorziening gevormd voor de medewerkers welke op dat moment langdurig ziek zijn.

De overige voorziening is bestemd ter dekking van de mogelijke uitkomsten inzake lopende claims en geschillen.

9. Langlopende schulden

	31-12-2021	31-12-2020
Schuld inzake het depot Blerick	371.542	400.791

De afkoop van een deel van de huur van het nieuwe depot in Blerick (zie tevens Financiële vaste activa) is extern gefinancierd. Het kortlopende deel van de schuld is opgenomen onder de overlopende passiva.

10. Crediteuren

	31-12-2021	31-12-2020
Crediteuren	574.393	238.094

11. Overige schulden en overlopende passiva

	31-12-2021	31-12-2020
Steunmaatregelen corona	416.863	347.001
Lonen en salarissen	256.198	252.711
Nog te betalen kosten	239.239	451.133
Vooruit ontvangen bijdragen	200.298	302.884
Loonbelasting	72.587	74.695
Kortlopende deel schuld Stichting Fondsenbeheer Spoorwegmuseum	29.249	29.822
Totaal	1.214.434	1.458.246

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Contractuele verplichtingen

De contractuele verplichtingen voor de komende jaren zijn:

	Binnen een jaar:	Tussen een en vijf jaar:	Meer dan vijf jaar:
Museumgebouwen/terreinen	541.541	2.166.164	13.185.411
Kantoorvilla	82.928	331.711	-
Depot Blerick	111.827	447.307	1.203.134
Sporen Maliebaanstation	20.449	81.795	240.455
Totaal	756.745	3.026.977	14.629.000

De huurcontracten met NS Vastgoed B.V. betreffen de opstallen en terreinen van en rondom het Maliebaanstation en de kantoorvilla. Het contract voor het Maliebaanstation is per 1 mei 2021 vernieuwd en loopt tot 1 mei 2051. In het contract is opgenomen dat de huurprijs na tien jaar opnieuw wordt gezien, er is dus geen sprake van jaarlijkse indexatie. Het contract voor de kantoorvilla loopt tot 1 januari 2027. Hiervoor is in het contract afgesproken dat de huur jaarlijks wordt aangepast op basis van de wijziging van de consumentenprijsindex.

De huur van het depot in Blerick betreft een contract met BOEi dat is ingegaan op 1 oktober 2012 met een looptijd van 25 jaar tot 1 oktober 2037. Een deel van de huur is bij aanvang afgekocht, de resterende huur is opgenomen als niet uit de balans bijkomende verplichting. De huur wordt jaarlijks aangepast op basis van de wijziging van de consumentenprijsindex.

De huur voor de sporen Maliebaanstation betreft een contract met ProRail dat is ingegaan per 1 oktober 2013 met een looptijd van 25 jaar tot 1 oktober 2038. De huur wordt jaarlijks aangepast op basis van de wijziging van de consumentenprijsindex.

Toelichting op de staat van baten en lasten over 2021

12. Entreegelden

	2021	2020
Entreegelden	1.719.893	1.698.632
Parkeergelden	193.109	234.438
Totaal	1.913.002	1.933.070

13. Bijdragen overige activiteiten

	2021	2020
Museumarrangementen	629.054	284.912
Winkel	233.277	218.576
Totaal	862.331	503.488

14. Subsidie en sponsoring

	2021	2020
Stichting Fondsenbeheer Spoorwegmuseum - Reguliere exploitatiebijdrage	1.979.822	1.955.407
Stichting Fondsenbeheer Spoorwegmuseum - Project De Registratiefabriek	360.000	-
VriendenLoterij	620.724	621.288
Overige fondsen en sponsoring	174.116	254.861
Totaal	3.134.662	2.831.556

Het Spoorwegmuseum kan ingaande 1 oktober 2007 op basis van haar financieringsbehoefte een gemotiveerde aanvraag bij de Stichting Fondsenbeheer Spoorwegmuseum indienen. Het is ter discretie van de stichting hoeveel middelen zij op welk moment aan het Spoorwegmuseum ter beschikking wenst te stellen.

15. Steunmaatregelen corona

Het Spoorwegmuseum heeft zowel in 2020 als in 2021 brede steun ontvangen in het kader van de coronapandemie. In 2021 heeft het Spoorwegmuseum de volgende steun ontvangen:

Partner:	Regeling:	Bedrag:
UWV	NOW 4.0 (jan - maa 2021)	364.958
UWV	NOW 5.0 (apr - jun 2021)	297.372
RVO	TVL Q1-2021	136.158
RVO	TVL Q2-2021	349.831
Gemeente Utrecht	Noodsteun eerste helft 2021	180.000
Mondriaanfonds	Coronaregeling Museum met een private collectie	864.000
		2.192.319

Ten aanzien van de Tegemoetkoming Vaste Lasten (hierna: TVL) over het eerste kwartaal 2021 dient vermeld te worden dat het Spoorwegmuseum op dit moment een verschil van inzicht heeft met de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (hierna: RvO) over de interpretatie van de door ons ingediende jaarsuppletie 2019. Als gevolg hiervan is de bijdrage vanuit de TVL Q1 2021 op dit moment vastgesteld op € 136.158, waar wij volgens onze berekening en het aangeleverde accountantsproduct recht hebben op € 297.772. In de jaarrekening hebben wij de TVL Q1 2021 verwerkt op basis van de beschikking ter vaststelling. Mocht ons bezwaar gegrond worden verklaard, zullen wij het verschil (€ 161.614) in 2022 verwerken en toelichten.

In 2020 heeft het Spoorwegmuseum de volgende steun ontvangen:

Partner:	Regeling:	Bedrag:
UWV	NOW 1	342.728
UWV	NOW 2	234.092
UWV	NOW 3	248.073
RVO	TOGS	4.000
RVO	TVL 1	-
RVO	TVL 2	90.000
Gemeente Utrecht	Noodsteun 2020	300.000
Provincie Utrecht	Overbruggingsregeling vanwege coronacrisis	200.000
Mondriaanfonds	Compensatieregeling coronacrisis	100.000
Kickstart Cultuurfonds	Tekortfinanciering Tosti's Truffels Treinen	100.000
Van Baaren Stichting	Compensatie extra kosten 1,5m museum	10.000
		<u>1.628.893</u>

16. Rente

	2021	2020
Rentebaten bank	13	67

17. Overige baten

	2021	2020
Horeca	92.179	108.670
Diversen	30.232	18.942
Exploitatie historisch materieel	-	550
Publieksevenementen	-	-
Totaal	<u>122.411</u>	<u>128.162</u>

18. Personeel

	2021	2020
Lonen	2.466.493	2.688.956
Sociale lasten	367.716	429.458
Pensioenlasten	176.616	195.420
Overige personeelslasten	177.186	198.599
Totaal	3.188.011	3.512.433

Per jaareinde bedroeg het aantal personeelsleden 107 (2020: 109) en gemiddeld waren er over het jaar 59 fte (2020: 65) in dienst.

Bezoldiging toezichthouders en bestuurders

Het bestuur van het Spoorwegmuseum bestaat uit een enkele persoon, derhalve is de informatie inzake de bezoldiging van de directeur/bestuurder achterwege gelaten. De toezichthouders van het Spoorwegmuseum ontvangen geen bezoldiging.

19. Huisvesting

	2021	2020
Huur, zakelijke lasten	841.961	747.094
Dotatie aan voorziening groot onderhoud	385.131	-
Totaal	1.227.092	747.094

20. Exploitatie

	2021	2020
Klein onderhoud en materialen	407.293	348.719
Reiniging	222.977	274.867
Inkoop overige activiteiten	180.115	148.116
Energie	155.967	154.011
Bijdrage pendeltrein	75.000	150.000
Telefoon/internet	34.492	34.213
Bewaking	30.935	29.937
Totaal	1.106.779	1.139.863

21. Administratie en beheer

	2021	2020
Administratie	79.665	58.954
Verzekering	75.537	78.846
Bestuurskosten	73.712	14.417
Kantoor	65.694	61.189
Kosten geormerkt werven	56.548	89.500
Heropening museum	-	74.738
Overig	16.917	25.931
Totaal	368.073	403.575

22. Collectie, beheer & behoud

	2021	2020
Rollend materiaal	160.243	581.860
Kunst	21.989	41.406
Bibliotheek	2.434	966
Techniek	- 10.516	4.125
Overig	51.780	11.777
Totaal	225.930	640.134

23. Marketing & communicatie

	2021	2020
Evenementen	329.188	434.018
Marketing/Communicatie	263.595	322.235
Educatie/Tentoonstellingen	26.445	10.344
Onttrekking voorziening herontwikkeling	-	32.003
Totaal	619.228	734.594

24. Strategieprojecten

	2021	2020
De Registratiefabriek	358.490	86.233
Herinrichting depotruimte Blerick	62.219	-
Beladen jaren in beeld	59.959	-
Masterplan inzet locatie	40.000	-
Herontwikkeling achterterrein	9.875	24.605
Onderhoud Stalen Monsters	- 2.911	269.472
Inventarisatie depotruimte	-	47.500
Vervanging audio De Grote Ontdekking	-	6.773
Onttrekking voorziening groot onderhoud	-	174.773
Onttrekking voorziening herontwikkeling	-	173.577
Totaal	527.632	86.233

Verschillenanalyse jaarrekening versus begroting 2021

	2021 realisatie	2021 begroting		verschil
Baten				
Entreegelden	1.991.981	2.827.181	-	835.200
Bijdrage overige activiteiten	862.331	772.928		89.403
Subsidie en sponsoring	3.134.662	3.261.994	-	127.332
Steu maatregelen corona	1.801.937	500.000		1.301.937
Rente	13	100	-	97
Overige baten	122.411	196.828	-	74.417
Totaal Baten	7.913.335	7.559.032		354.304
Lasten				
Personeel	3.188.011	3.546.303	-	358.292
Afschrijvingslasten	80.127	105.000	-	24.873
Huisvesting	1.227.092	759.881		467.211
Exploitatie	1.106.779	1.209.719	-	102.940
Administratie en beheer	368.073	305.158		62.915
ICT	341.852	329.963		11.889
Collectie, beheer & behoud	225.930	391.000	-	165.070
Marketing & communicatie	619.228	777.000	-	157.772
Projecten/investeringen	527.632	620.401	-	92.769
Correcties voorgaande jaren	9.372	-		9.372
Totaal lasten	7.694.096	8.044.425	-	350.329
Exploitatiesaldo	219.239	- 485.393		704.633

Toelichting verschillenanalyse jaarrekening versus begroting 2021

Baten

Als gevolg van de maatregelen tegen de verdere verspreiding van het coronavirus werd het Spoorwegmuseum geconfronteerd met twee lockdowns en tussentijds een lagere capaciteit voor bezoekersaantallen. Hierdoor heeft iets meer dan de helft (58%) van het aantal begrote bezoekers de gelegenheid gehad om het museum te bezoeken. Dit betekent dat alle baten samenhangend met de reguliere en zakelijke bezoekers fors lager zijn uitgevallen. Door de coronagerelateerde steunmaatregelen werden deze tegenvallende baten opgevangen.

Lasten

Ook in 2021 heeft het museum al haar budgetten kritisch onder de loep genomen en is zij terughoudend geweest met de inzet daarvan. In de perioden dat zij gesloten was, was er minder personeel nodig. Daarnaast zijn veel publieksevenementen afgelast, waardoor de daarmee gepaard gaande organisatie- en marketingkosten niet werden gemaakt.

Overige gegevens

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Hiervoor wordt verwezen naar de hierna opgenomen verklaring.

Statutaire regeling bestemming exploitatiesaldo

Artikel 16.6 van de statuten schrijft voor dat het eventuele batige saldo zoveel mogelijk aan het eigen vermogen wordt toegevoegd.

